

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 12.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.12.115>

УДК 657.471:631.147

Я. П. Іщенко,

к. е. н., доцент кафедри обліку і аудиту,

Вінницький національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6819-5997>

Я. С. Сергєєв,

аспірант, Вінницький національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-9261-7935>

ОБЛІК ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ (СУБСИДІЙ) У СФЕРІ ОРГАНІЧНОГО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Ya. Ishchenko,

*PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of
Accounting and Auditing, Vinnytsia National Agrarian University*

Ya. Serhieiev,

Postgraduate student, Vinnytsia National Agrarian University

ACCOUNTING FOR STATE SUPPORT (GOVERNMENT GRANTS) IN ORGANIC AGRICULTURE

Стаття присвячена дослідженню теоретичних і практичних аспектів обліку державної підтримки у сфері органічного сільського господарства в Україні. У роботі підкреслено, що стрімкий розвиток органічного

виробництва відображає глобальні тенденції екологізації економіки, забезпечення продовольчої безпеки та сталого розвитку, однак супроводжується значними витратами, ризиками та тривалим перехідним періодом. З огляду на це, державні субсидії відіграють ключову роль у стимулюванні виробників та підвищенні їх конкурентоспроможності. Особливу увагу приділено проблематиці відображення такої підтримки у бухгалтерському обліку відповідно до національних та міжнародних стандартів, зокрема МСБО 20, а також питанням класифікації, моменту визнання та розкриття інформації про отримані кошти. На основі аналізу законодавчих вимог і специфіки органічного сектору запропоновано рекомендації щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення, спрямовані на підвищення прозорості та ефективності використання бюджетних ресурсів. Стаття містить практичні підходи, що можуть бути використані органічними виробниками, аудиторами та органами державного регулювання.

The rapid development of organic agriculture in Ukraine and globally reflects the overarching trend towards the greening of the economy, ensuring food security, and achieving sustainable development. Although organic production boasts significant added value, it is often accompanied by increased costs and production risks, especially during the conversion phase (the transition from conventional to organic methods). Growing demand for environmentally friendly products, expanding market opportunities, and integration into European standards are encouraging producers to switch to organic technologies. At the same time, this transition requires substantial investments, a lengthy transition period, and heightened requirements for quality control. This is precisely why state support, including in the form of subsidies, plays a key role in ensuring the sustainable development of the industry. Given the social significance of this sector, government support acts as a crucial tool for stimulation, compensating for these risks, and enhancing the competitiveness of organic producers.

However, the effective use of budget funds and the assurance of financial transparency require clear and unified rules for accounting for this support. The accurate reflection of government assistance in financial statements is not only a requirement of legislation and international standards but also an important tool for increasing the confidence of investors, partners, and regulatory bodies. Under conditions where both national accounting standards (NAS/P(S)BU) and International Financial Reporting Standards (IFRS), particularly IAS 20, Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance, are applied, a number of methodological issues arise. These issues concern the correct classification of received funds (as a grant related to an asset or to income), the moment of their recognition, and adequate disclosure in the financial statements, as the implementation of support mechanisms is impossible without clear and transparent accounting for received subsidies.

The purpose of this article is to investigate the theoretical foundations and develop practical recommendations for accounting for state support (subsidies) in the field of organic agriculture. It encompasses an analysis of current legislation and standards, the identification of specific challenges related to confirming the targeted use of funds in the organic sector, and the proposal of ways to improve the accounting and analytical framework to enhance the transparency and efficiency of government aid utilization.

Ключові слова: органічне сільське господарство, державна підтримка, субсидії, облік субсидій, бюджетні дотації, фінансова звітність, державна допомога аграріям, органічне виробництво, аграрна політика, бухгалтерський облік, прозорість фінансування, стимулювання органічного сектору.

Keywords: Organic Agriculture, State Support, Subsidies, Accounting for Subsidies, Budgetary Grants, Financial Statements, Government Assistance to Farmers, Organic Production, Agrarian Policy, Accounting, Transparency of Funding, Stimulation of the Organic Sector.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Розвиток органічного сільського господарства в Україні значною мірою залежить від ефективності механізмів державної підтримки, зокрема субсидій та дотацій. Проте на практиці виробники органічної продукції часто стикаються з низкою труднощів, пов'язаних із правильним відображенням такої підтримки у бухгалтерському обліку. Невизначеність у застосуванні норм національних та міжнародних стандартів, відсутність деталізованих методичних рекомендацій, різноманітність форм державної допомоги та специфічні вимоги до органічного виробництва ускладнюють процес формування достовірної фінансової звітності.

Додатковою проблемою є те, що органічні господарства, особливо малі виробники, мають обмежені ресурси для ведення обліку на високому професійному рівні, що підвищує ризики помилок і неправильного трактування субсидій. Це, у свою чергу, може впливати на прозорість діяльності підприємств, ускладнювати проходження перевірок, отримання подальшого фінансування та участь у державних або міжнародних програмах підтримки.

У цьому контексті виникає потреба в систематизації підходів до обліку державної підтримки в органічному секторі та визначенні практичних рекомендацій, які б забезпечили точність, прозорість і відповідність сучасним стандартам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз сучасних наукових публікацій та досліджень вказує на те, що питання державної підтримки та обліку субсидій у сільському господарстві, а особливо в його органічному секторі, залишається високо актуальним, проте має низку методологічних прогалин.

Найважливішим нормативним орієнтиром для визнання, оцінки та розкриття державної допомоги є IAS 20 Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance. Міжнародний аспект має вирішальне

значення, оскільки органічне сільське господарство орієнтоване на експорт та інтеграцію у світові ринки, а більшість великих українських компаній застосовують МСФЗ.

Стандарт визначає дві основні моделі відображення. Перша – гранти, пов'язані з доходом (операційні субсидії): визнаються в прибутках або збитках на систематичній основі протягом тих періодів, в яких визнаються відповідні витрати, для компенсації яких вони призначені. І друга – гранти, пов'язані з активами (інвестиційні субсидії): відображаються або як дохід майбутніх періодів (з подальшим систематичним визнанням у прибутках/збитках), або вирахуванням із балансової вартості активу (метод чистої вартості).

Для органічних господарств це означає, що вибір моделі обліку субсидії має базуватися на економічній суті допомоги (компенсація витрат vs інвестиційна підтримка) і на фактичних умовах її надання [1].

МСБО 41 «Сільське господарство» (IAS 41 Agriculture) регулює облік біологічних активів (БА) за справедливою вартістю за вирахуванням витрат на продаж. Дослідження в цій галузі наголошують, що підтримка, надана у формі грантів, може впливати на визначення справедливої вартості БА, хоча сам стандарт прямо не інтегрує гранти у розрахунок справедливої вартості. Однак, підтримка, що стимулює перехід, опосередковано підвищує вартість продукції.

Вітчизняна наукова думка активно розвиває питання обліку державної підтримки в аграрному секторі, зосереджуючись на адаптації міжнародних стандартів до специфічних національних умов, особливо в контексті стрімкого розвитку органічного сільського господарства. Нормативно-правове поле в Україні, що охоплює Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» та спеціалізований Закон «Про основні засади та вимоги до органічного виробництва...», створює подвійну вимогу до підприємств: фінансову звітність про використання коштів та нефінансову звітність про дотримання жорстких органічних стандартів.

У сфері бухгалтерського обліку (БО) основними регуляторами виступають НП(С)БО 15 «Дохід» (у частині цільового фінансування) та НП(С)БО 30 «Біологічні активи». Українські вчені (зокрема, Голов С., Діаніч О., Ткаченко Н.) приділяють значну увагу методологічним розбіжностям між національними стандартами та МСБО 20 у класифікації та визнанні грантів. Встановлено, що в українській практиці домінує метод доходу для обліку цільового фінансування, що вимагає ретельної розробки графіків визнання доходів.

Питання обліку державної підтримки в аграрному секторі України широко висвітлюється у працях сучасних українських дослідників, зокрема в контексті необхідності гармонізації облікових процедур із європейськими вимогами та міжнародними стандартами. Одним з ключових джерел є стаття Здирко Н.Г. «Державна підтримка фермерських господарств як об'єкт бухгалтерського обліку», у якій авторка пропонує концептуальну класифікацію форм державної допомоги, розглядаючи субсидії, дотації, трансферти та компенсаційні виплати як окремі елементи обліку, що повинні відображатися відповідно до їх економічної сутності. Дослідниця акцентує на потребі чіткого нормативного розмежування видів підтримки та відповідних облікових процедур, що є особливо важливим для органічних господарств, які мають специфічні витрати та вищі вимоги до підтверджувальних документів [3].

Значний внесок у методологію відображення державної підтримки у звітності аграрних підприємств зроблено й у статті «Відображення державних грантів у звітності агропідприємств за МСФЗ», опублікованій у науковому журналі «Фінанси, облік і аудит». Автори аналізують вимоги МСФЗ (зокрема положення IAS 20) та пропонують методику визнання умовних і безумовних грантів у складі доходів або активів. У роботі також розглядаються практичні аспекти формування приміток до фінансової звітності, що набуває особливої ваги для органічних виробників, які

отримують інвестиційну підтримку на перехідний період, сертифікацію або модернізацію виробництва [2].

Проведений аналіз наявних наукових публікацій засвідчує, що проблематика обліку державної підтримки у сфері органічного сільського господарства посідає важливе місце в сучасних дослідженнях, однак залишається недостатньо розробленою на практичному рівні. У працях Псутурі Б.Д. акцентовано на суперечливості та фрагментарності існуючих механізмів державної підтримки, що проявляється у відсутності чітко визначених процедур її надання, неврегульованості питань обліку та контролю за використанням субсидій, а також у домінуванні декларативних норм над реальними інструментами стимулювання органічного виробництва [8].

Дослідження Логоші Р.В. підкреслюють, що розвиток органічного сектора в Україні значною мірою залежить від системності державної політики, яка нині характеризується непослідовністю, нерівномірністю та низьким рівнем інституційної підтримки, що ускладнює як ведення бухгалтерського обліку субсидій, так і прогнозування фінансових результатів підприємств органічної галузі [3]. Автори також звертають увагу на те, що регіональні відмінності у реалізації програм підтримки спричиняють асиметрію у доступі виробників до бюджетних коштів, що, у свою чергу, формує нерівні умови для ведення обліку та планування діяльності в різних областях.

Узагальнення наукових доробок дає підстави стверджувати, що ключовою проблемою залишається розрив між нормативним забезпеченням та фактичним функціонуванням механізмів підтримки, адже, як наголошують дослідники, наявність законодавчої бази не гарантує її дієвості без належного фінансового наповнення та організаційних інструментів реалізації. Крім того, у працях інших авторів, що досліджують законодавчі та економічні аспекти розвитку органічного виробництва, простежується думка про потребу у формуванні комплексної системи обліково-аналітичного забезпечення, яка

дозволила б підвищити прозорість, контрольованість і результативність використання державних коштів [2]. Таким чином, наукові публікації сходяться в тому, що ефективний розвиток органічного сільського господарства неможливий без упорядкування бухгалтерського обліку державної підтримки, стандартизації процедур фінансування та створення довгострокових інструментів підтримки, що забезпечать стабільність і прогнозованість для суб'єктів галузі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Попри значну кількість наукових досліджень, присвячених як загальним питанням бухгалтерського обліку державної підтримки (згідно з П(С)БО 15, 16, МСБО 20), так і розвитку органічного сільського господарства, залишається низка не вирішених раніше та недостатньо висвітлених у вітчизняній науковій літературі аспектів, що становлять основу для подальшого дослідження. Насамперед, існує дефіцит науково-методичного обґрунтування щодо адаптації та уніфікації обліку різнотипних субсидій, специфічних для органічного виробництва, в умовах постійних змін національного законодавства та вимог МСБО 20. Зокрема, недостатньо розроблений механізм порівняльного аналізу та зближення вітчизняних методів обліку цільового фінансування з міжнародними вимогами відображення державних грантів саме у контексті довгострокових екологічних субсидій (наприклад, компенсації за перехідний період до органіки), де визнання доходу розтягується в часі. Це, у свою чергу, ускладнює забезпечення фінансової прозорості та зіставності даних фінансової звітності органічних підприємств. Крім того, загальна проблема ефективності державної підтримки органічного сектору не має належного обліково-аналітичного забезпечення на рівні підприємства. Зокрема, відсутня чітка методика розмежування та аналізу впливу різних методів обліку субсидій (відображення як відстроченого доходу проти зменшення вартості активу) на ключові фінансово-економічні показники діяльності підприємств. Це робить необхідною розробку системи індикаторів, які дозволяють за даними бухгалтерського обліку субсидій

оцінити реальну результативність державної підтримки та її внесок у стійкий розвиток органічного виробництва. Нарешті, в умовах посилення вимог до цільового використання бюджетних коштів, необхідно удосконалити внутрішній управлінський облік, оскільки недостатньо розвинені підходи до організації аналітичного обліку державної підтримки для цілей управлінського контролю та бюджетування органічного виробництва. Це вимагає обґрунтування пропозицій щодо автоматизації та впровадження спеціалізованих аналітичних розрізів для відображення надходження, використання та звітування за кожним видом державної підтримки органічного сектору. Ці невирішені частини формують методологічну базу для подальшого поглибленого дослідження.

Головною метою даної статті визначено комплексне вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення процесів відображення державної підтримки (субсидій) у сфері органічного сільського господарства України на засадах гармонізації національних стандартів бухгалтерського обліку з вимогами Міжнародних стандартів фінансової звітності. Для досягнення цієї стратегічної мети поставлено низку взаємопов'язаних завдань. Насамперед, необхідно систематизувати та уточнити ключові дефініції державної підтримки в органічному сільському господарстві, а також провести порівняльний аналіз існуючих національних положень (П(С)БО) та міжнародних стандартів (МСБО 20) щодо обліку державних грантів, визначивши можливості їхньої адаптації до галузевої специфіки органічного виробництва. Наступним кроком є обґрунтування та розробка конкретних пропозицій щодо вдосконалення методики бухгалтерського обліку різних видів державної підтримки (операційної, інвестиційної, компенсаційної), включаючи специфічний облік довгострокових екологічних зобов'язань, а також формулювання рекомендацій для організації аналітичного обліку субсидій на підприємствах для цілей управлінського контролю та звітування про цільове використання коштів. Фінальним завданням є запропонувати систему обліково-аналітичних показників та методику їхнього розрахунку,

що дозволить оцінювати вплив обраної облікової політики на ключові фінансові результати суб'єктів органічного агровиробництва, а також надати практичні рекомендації щодо використання облікової інформації для підвищення прозорості та обґрунтованості управлінських рішень у сфері державної підтримки органічного сільського господарства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сільське господарство України історично є однією з ключових галузей національної економіки, забезпечуючи продовольчу безпеку та значну частку експортних надходжень. В умовах сучасної глобалізації та зростаючої свідомості щодо екологічних викликів, органічний сектор набуває стратегічного значення як напрямок сталого розвитку. З огляду на це, державна підтримка (субсидії) виступає як критично важливий інструмент стимулювання переходу до органічного виробництва, компенсації підвищених витрат та мінімізації ризиків, пов'язаних із конверсією. Триваючі на території України воєнні дії суттєво змінили економічний та фінансовий ландшафт країни, безпосередньо вплинувши на механізми функціонування аграрного сектору та надання державної підтримки.

Довоєнна система державної підтримки, включаючи програми для органічного виробництва, була призупинена або суттєво переформатована через необхідність перерозподілу бюджетних коштів на потреби оборони та соціальні витрати. Це призвело до значного скорочення внутрішнього фінансування субсидій. Натомість, основним джерелом підтримки аграріїв, включаючи органічних виробників, стали міжнародні гранти та гуманітарні програми від іноземних партнерів та міжнародних організацій (наприклад, програми ФАО, USAID). Ця допомога часто має цільовий характер (наприклад, компенсація витрат на посівну кампанію, зберігання) і вимагає окремого облікового відображення та суворого звітування.

Воєнні дії спричинили знищення сільськогосподарських угідь (замінування), порушення логістичних ланцюгів та втрату активів. Це

створило додаткові виклики для обліку, оскільки субсидії часто надаються для компенсації прямих збитків, а не лише для стимулювання розвитку.

Таким чином, облік державної підтримки в органічному сільському господарстві набуває подвійної актуальності: по-перше, як елемент сталого розвитку (довоєнна мета); по-друге, як критичний інструмент фіксації та відображення міжнародної допомоги та компенсації збитків в умовах воєнного часу. Це вимагає нового методологічного підходу до класифікації, визнання та аналізу субсидій, що й зумовлює актуальність даного дослідження.

На нашу думку, класифікація субсидій має ґрунтуватися на їхній економічній сутності, цільовому призначенні та умовах надання, що безпосередньо впливає на методи їх облікового (Табл. 1).

Таблиця 1. Класифікація державної підтримки (субсидій) у сфері органічного сільського господарства

Класифікаційна ознака	Вид державної підтримки (субсидії)	Цільове призначення	Облікова сутність (МСБО 20)
I. За економічною сутністю			
Операційні (поточні)	Компенсація витрат на сертифікацію. Дотації на	Покриття поточних	Гранти, пов'язані з доходом
	одиницю реалізованої органічної продукції. Компенсація вартості біологічних засобів захисту рослин.	(періодичних) витрат, пов'язаних із дотриманням органічних стандартів.	(визначаються доходом у тих періодах, в яких визначаються відповідні витрати).
Інвестиційні	Гранти на придбання спеціалізованої органічної техніки. Компенсація частини вартості будівництва об'єктів для органічного зберігання/переробки.	Фінансування придбання (створення) необоротних активів.	Гранти, пов'язані з активами (відображаються як відстрочений дохід або як зменшення балансової вартості активу).

Продовження таблиці 1.

Класифікаційна ознака	Вид державної підтримки (субсидії)	Цільове призначення	Облікова сутність (МСБО 20)
II. За цільовим призначенням			
Стимулюючі (Перехідні)	Дотації на гектар органічних земель, що перебувають у перехідному періоді (конверсії).	Стимулювання сільськогосподарських товаровиробників до переходу на органічні методи виробництва.	Операційні гранти з довгостроковим характером визнання
Компенсаційні (Пост-конверсійні)	Дотації на гектар сертифікованих органічних площ. Компенсація недоотриманого доходу (різниці між ціною органічної та традиційної продукції).	Підтримка виробництва та компенсація підвищених витрат або зниженої врожайності внаслідок відмови від хімічних засобів.	Операційні гранти з поточним або періодичним визнанням доходу.
III. За умовами надання			
Безумовні	Кошти, що надходять без попереднього виконання конкретних витратних умов (наприклад, пряма підтримка).	Поповнення обігових коштів або загальна фінансова підтримка без прив'язки до конкретних витрат.	Визнаються доходом періоду, коли вони стають дебіторською заборгованістю
Умовні	Компенсація лише після подання документів, що підтверджують здійснення цільових витрат (наприклад, акт сертифікації, договір купівлі-продажу техніки).	Забезпечення цільового використання коштів.	Визнаються доходом або зменшенням активу лише після виконання умов (понесення витрат, придбання активу).

Джерело: сформовано авторами на основі [5]

Дослідження сучасного стану державної підтримки органічного сільського господарства в Україні свідчить про поступове формування системи фінансового стимулювання цієї галузі, проте динаміка показників надання субсидій демонструє як структурні зрушення, так і значні коливання. За аналізований період 2018–2023 рр. державне фінансування органічного виробництва залишалося нестабільним, що зумовлено як змінами бюджетних пріоритетів, так і відсутністю чіткої довгострокової стратегії підтримки сектору. Узагальнені офіційні дані наведено на рисунку 1.

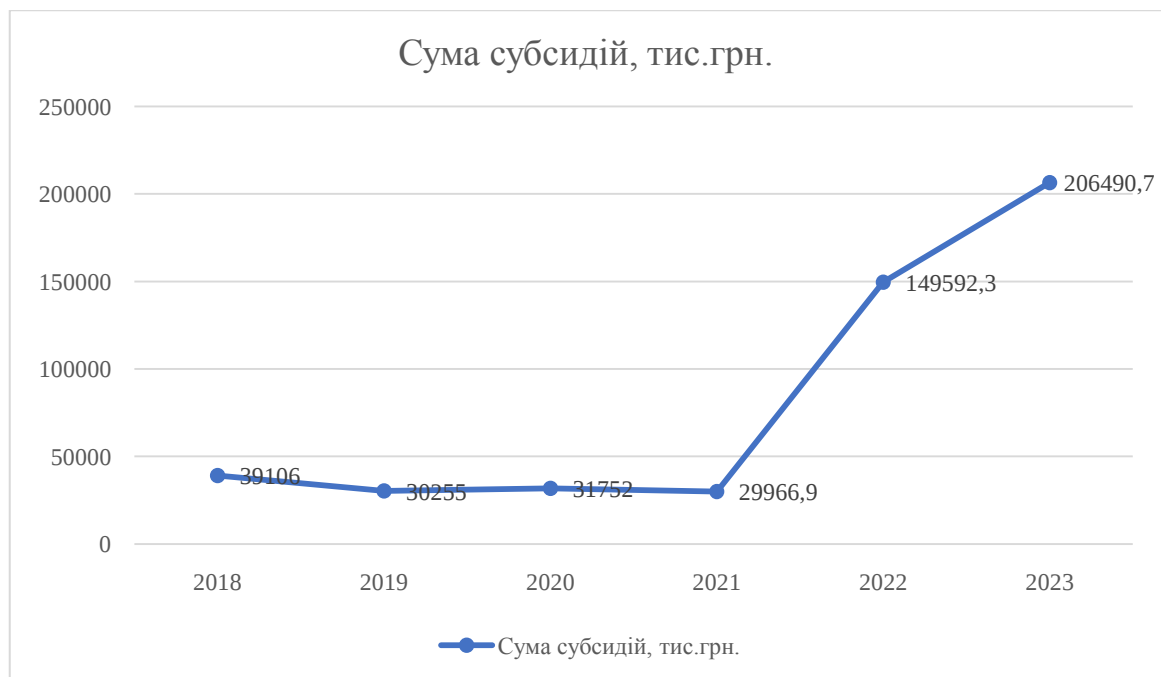

Рис. 1. Динаміка обсягу наданих субсидій на органічне виробництво в Україні у 2018–2023 рр., тис. грн.

Сформовано авторами на основі статистичних даних

Аналіз наведених даних дає підстави стверджувати, що у 2018–2021 рр. державна підтримка залишалася обмеженою й не забезпечувала належного стимулювання розвитку органічного виробництва. Середньорічний обсяг субсидій у цей період становив близько 30–32 млн грн, що явно не відповідало потребам ринку, який перебував на стадії становлення і вимагав значних витрат від виробників, насамперед на сертифікацію та перехідний період. Водночас у 2022–2023 рр. простежується різке зростання фінансування, що пов'язано з переглядом державної політики у контексті воєнного стану, актуалізацією продовольчої безпеки та інтеграційними зобов'язаннями України в напрямі зближення із стандартами ЄС. У 2022 р. обсяг субсидій зріс майже у п'ять разів порівняно з попередніми роками, а у 2023 р. – перевищив показник попереднього року більш ніж на третину, що свідчить про намір держави підтримати розвиток екологічно орієнтованих моделей виробництва.

Попри позитивну динаміку останніх років, відсутність системності залишається ключовою проблемою бюджетного фінансування. Значні

коливання обсягів підтримки ускладнюють ведення бухгалтерського обліку субсидій на підприємствах органічного сектору, оскільки виробники не мають можливості формувати довгострокові фінансові стратегії та прогнозувати надходження державних коштів. Крім того, аналіз чинних нормативних актів засвідчує, що окремі інструменти стимулювання, зокрема компенсація вартості сертифікації та виплати за одиницю площі, реалізуються фрагментарно, а механізм їх адміністрування відзначається надмірною бюрократизованістю та різною ефективністю в регіонах. Високі показники фінансування у 2022–2023 рр. не усувають цих системних недоліків, однак підтверджують потенційну здатність держави забезпечити масштабнішу підтримку галузі за умов належного бюджетного планування.

Отже, представлений аналіз дає підстави стверджувати, що хоча державна підтримка органічного сільського господарства демонструє тенденцію до зростання, її стабільність і прогнозованість залишаються недостатніми. Це вимагає удосконалення механізмів обліку, прозорості використання коштів і нормативного врегулювання процедур отримання субсидій, що має стати підґрунтям для сталого розвитку органічного виробництва та підвищення конкурентоспроможності української органічної продукції як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках.

Аналіз динаміки та структури державної підтримки (субсидій) у сфері органічного сільського господарства, особливо з урахуванням переорієнтації джерел фінансування в умовах воєнного стану (зміщення акцентів на міжнародну допомогу та компенсацію збитків), дозволяє чітко окреслити макроекономічний контекст проблеми. Проте, ефективність цієї підтримки визначається не лише обсягами наданих коштів, але й тим, наскільки адекватно та прозоро вона відображається у фінансово-господарській діяльності безпосередніх її отримувачів – органічних сільськогосподарських підприємств.

Субсидії, що надаються виробнику на перехідний період, тобто період, протягом якого господарство несе додаткові витрати на запровадження

органічних методів, проте ще не має права реалізовувати продукцію як органічну, мають характер довгострокової екологічної підтримки. Відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та загальних принципів обліку цільового фінансування, такі надходження не можуть визнаватися доходом одноразово в момент їх отримання, оскільки вони пов'язані з конкретними умовами, строками дії та господарськими зобов'язаннями. Це зумовлює доцільність використання рахунку 48 «Цільове фінансування і цільові надходження», який призначений для узагальнення інформації про кошти, що надходять суб'єктові господарювання на визначені цілі та підлягають поступовому списанню у дохід.

Застосування рахунку 48 у контексті обліку органічних субсидій забезпечує відображення економічної сутності таких надходжень як фінансування, що має бути визнане доходом лише тією мірою, якою підприємство виконує умови отримання коштів. Оскільки субсидії на перехідний період спрямовані на компенсацію витрат, понесених упродовж кількох років, механізм їх списання повинен ґрунтуватися або на принципі відповідності (тобто пропорційно фактичним витратам, що виникають у зв'язку з виконанням умов фінансування), або на принципі систематичного розподілу протягом строку дії зобов'язань. Обидва підходи відповідають як вимогам міжнародних стандартів щодо обліку державних грантів, так і національним вимогам щодо визнання доходу лише в тій частині, яка пов'язана із завершенням певного етапу виконання умов субсидії.

Таким чином, виявлена динаміка субсидій, зі значним збільшенням обсягів у 2022–2023 рр. та зростанням частки фінансування, спрямованого саме на підтримку структурних змін у виробництві, не лише підкреслює важливість державного стимулювання органічного сектору, а й актуалізує потребу в удосконаленні методики їх відображення в обліку. Використання рахунку 48 та механізму поступового визнання доходів дозволяє забезпечити прозорість, узгодженість із принципами бухгалтерського обліку та створює

передумови для формування достовірної фінансової звітності підприємств, що отримують довгострокові екологічні субсидії.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Проведене дослідження обліково-аналітичного забезпечення державної підтримки (субсидій) у сфері органічного сільського господарства дозволило встановити низку ключових висновків. Було підтверджено критичну важливість гармонізації національних облікових стандартів (П(С)БО) з вимогами МСБО 20 в умовах воєнного стану та переорієнтації на міжнародну грантову та компенсаційну допомогу, що є необхідною умовою забезпечення прозорості та зіставності фінансової звітності. Розроблена класифікація субсидій (операційні, інвестиційні, компенсаційні) доводить неприйнятність універсального методу обліку, акцентуючи на потребі адаптації облікової політики до економічної сутності підтримки, зокрема, для довгострокових екологічних субсидій, де визнання доходу має відбуватися пропорційно періоду або витратам. Запропоновані підходи до вдосконалення аналітичного обліку (виділення окремих аналітичних розрізів до рахунку 48) є необхідною умовою для забезпечення цільового використання коштів та ефективного внутрішнього контролю. Також виявлено дефіцит інформаційного забезпечення для оцінки реальної результативності підтримки, що частково вирішується впровадженням системи обліково-аналітичних індикаторів, які зв'язують облікові дані з економічною ефективністю та сталим розвитком сектору.

Перспективи подальших наукових розвідок мають бути зосереджені на деталізації практичних рекомендацій щодо вибору оптимального методу обліку інвестиційних грантів та його впливу на кредитну привабливість, розробленні методики обліку та звітності щодо міжнародної та державної компенсації воєнних збитків в органічному секторі, а також на створенні моделей та програмних рішень для автоматизації аналітичного обліку субсидій та розвитку методології аудиту їх цільового використання. Таким чином, результати дослідження слугують методологічною базою для

підвищення якості фінансової інформації та ефективності управління державною підтримкою органічного сектору України.

Література

1. IAS 20: Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance. URL: <https://chatgpt.com/g/g-S8ztDuUKM-ukrainskii-chat-gpt/c/6936a7c4-f048-8326-94a1-ee1109025b3e> (дата звернення: 08.12.2025).
2. Відображення державних грантів у звітності агропідприємств за МСФЗ. URL: https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/4426?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 07.12.2025).
3. Здирко Н. Г., Державна підтримка фермерських господарств як об'єкт бухгалтерського обліку. *Економічний часопис. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2012. С. 49-52.
4. Логоша Р. В., Стан та особливості державного регулювання ринку органічної продукції в Україні. *Економіка та суспільство*. 2024. С. 23-26. URL: <https://oaji.net/pdf.html?n=2023%2F727-1739107352.pdf>
5. Милованов Є. В., Правові засади регулювання органічного виробництва в країнах ЄС. *Економіка АПК*. 2018. URL: <https://eapk.com.ua/uk/journals/tom-25-5-2018/pravovi-zasadi-regulyuvannya-organichnogo-virobnitstva-v-krayinakh-yes>
6. Мініекономіки заважає виробникам органічної продукції отримати держпідтримку. *AgroPolit.com*. 2021. URL: <https://agropolit.com/blog/484-minekonomiki-zavajaye-virobnykam-organichnoyi-produktsiyi-otrimati-derjpidtrimku> (дата звернення: 03.12.2025).
7. На 2021 рік уряд передбачив три програми підтримки органічного виробництва. *AgroPolit.com*. 2021. URL: <https://agropolit.com/news/18802-na-2021-rik-uryad-peredbachiv-tri-programi-pidtrimki-organichnogo-virobnitstva> (дата звернення: 04.12.2025).

8. Псутурі Б. Д., Деякі аспекти правового регулювання державної підтримки виробництва органічної продукції рослинництва. *Вісник Ужгородського університету. Серія «Право»*. 2022. С. 56-61. URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/276132>

References

1. IAS (2025), “IAS 20 “Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance”, available at: <https://chatgpt.com/g/g-S8ztDuUKM-ukrainskii-chat-gpt/c/6936a7c4-f048-8326-94a1-ee1109025b3e> (Accessed 08.12.2025).
2. Osipchuk, D. Chyzhevska, L. Petryshyn, L. Pryimak, S. Loboda, N. and Antoshchenkova, V. (2024), “Accounting for government grants in agricultural enterprises' reporting according to IFRS”, available at: https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/4426?utm_source=chatgpt.com (Accessed 07.12.2025).
3. Zdyrko N.H. (2012), “State support for farms as an object of accounting”, *Ekonomichnyj chasopys. Bukhhalters'kyj oblik, analiz ta audyt*, pp. 49-52.
4. Lohosha R.V. (2024), “The state and features of state regulation of the organic market in Ukraine”, *Ekonomika ta suspil'stvo*, pp. 23-26, available at: <https://oaji.net/pdf.html?n=2023%2F727-1739107352.pdf> (Accessed 03.12.2025).
5. Mylovanov, E.V. (2018), “Legal principles of regulation of organic production in EU countries”, *Ekonomika APK*, pp. 117-125, available at: <https://eapk.com.ua/uk/journals/tom-25-5-2018/pravovi-zasadi-regulyuvannya-organichnogo-virobnitstva-v-krayinakh-yes> (Accessed 03.12.2025).
6. AgroPolit.com. (2021), “The Ministry of Economy prevents producers of organic products from receiving state support”, available at: <https://agropolit.com/blog/484-minekonomiki-zavajaye-virobnikam-organichnoyi-produktsiyi-otrimati-derjpidtrimku> (Accessed 03.12.2025).

7. AgroPolit.com. (2021), "For 2021, the government has provided for three programs to support organic production", available at: <https://agropolit.com/news/18802-na-2021-rik-uryad-peredbachiv-tri-programi-pidtrimki-organichnogo-virobnitstva> (Accessed 04.12.2025).

8. Psuturi B.D. (2022), "Some aspects of the legal regulation of state support for the production of organic crop products", Visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Seriiia «Pravo», pp. 56-61, available at: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/276132> (Accessed 03.12.2025).

Стаття надійшла до редакції 11.12.2025 р.